

Hoekje van de Tema Tieker (19)

Johann Vandenhaute

Vanaf het verschijnen van de eerste postzegels werd onmiddellijk aan een middel gedacht om te beletten dat de zegel een tweede maal gebruikt zou kunnen worden. Oorspronkelijk hadden de ontwaardingsstempels verschillende vormen: strepen, punten, cirkels...

De vermelding van vertrek- en aankomstplaats met overeenstemmende datum werd met behulp van een ander stempel op voor- of achterzijde van de brief aangebracht. Later werd gebruik gemaakt van een datumstempel om de zegel te ontwaarden.

DATUMSTEMPEL

- de klassieke datumstempels zijn over het algemeen niet interessant voor een thematische verzameling omdat zij enkel een plaatsnaam en een datum te vermelden.
- De toeristische datumstempels zoals zij bijv. In Zwitserland en Duitsland gebruikt worden kunnen steeds, voor het afgebeelde motief gebruikt worden.
- De herdenkingsstempels meestal gedurende enkele dagen geplaatst door tijdelijke postkantoren, kunnen eveneens voor het afgebeelde motief gebruikt worden. Wordt liefst geplaatst op een neutrale plaats.
- De eerste dagafstempelingen tonen een motief dat meestal in overeenstemming is met de pas uitgegeven postzegel. In geval afstempeling en postzegel niet met elkaar overeenstemmen wordt de combinatie niet gebruikt.

Elk van de bovengenoemde afstempelingen zijn ontwaardingsstempels en kunnen alleen als dusdanig getoond worden. Blanco stempels (niet op een postzegel geplaatst) zijn uit den boze.

FANTASIEATSTEMPELINGEN

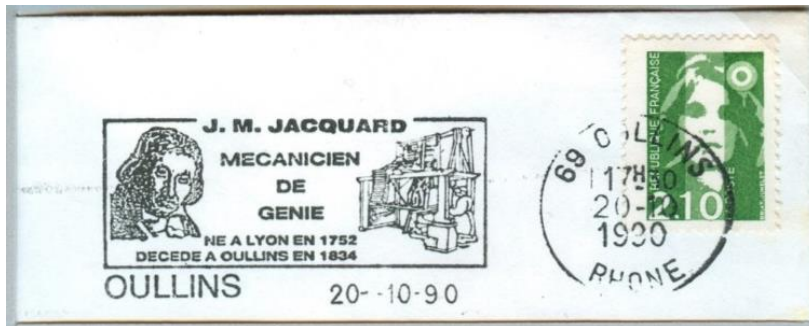
In het Engels "fancy cancellations" genoemd. Omstreeks 1850-1860 was het in de V.S.A. gebruikelijk dat de postmeesters eigenhandig in hout een stempel uitsneden. Het beeld beantwoorde meestal aan de fantasie van de postmeester. Zo vinden wij bijv. Een paard, een lier, een beer, een doodshoofd enz. terug. Op brief maken deze fantasiestempels deel uit van de topstukken in een thematische verzameling.

Rond 1930 werden in de V.S.A. terug gebruik gemaakt van "fancy cancellations". De afbeelding stond in verband met de plaatsnaam en werd in die tijd enkel gebruikt in geval van een aangetekend schrijven met de bedoeling om een onderscheid te maken met gewone brieven.

Niet zo zeldzaam als zijn oudere broer maar toch nog altijd één van de interessante stukken uit een verzameling, echter de brieven na 1934 dienen nagekeken te worden voor maakwerk en dan best te mijden. Een aparte studie kan hieraan gewijd worden in een ander artikel.

RAAM- OF VLAGSTEMPELS

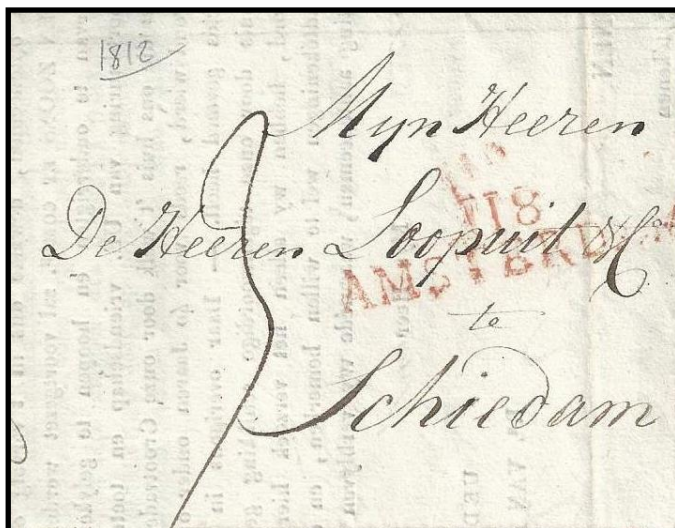
“ Thematische afstempelingen worden meestal getoond in een venstertje, dus geen bladvulling ”

Oorspronkelijk een combinatie van datumstempel en golvende of rechte lijnen. Deze laatste werden vervangen door een, meestal, toeristische boodschap. De raamstempels zijn een onuitputtelijke bron voor de thematieker. Gebruik duidelijke beelden, geen zoekplaatjes. Steeds gebruiken met zegel. Oudste vlagstempels zijn de Daguin stempels, maar moderner zijn er ook oneindig veel beschikbaar voor elk thema.

FRANKEERMACHINESTEMPEL

Frankeermachines drukken, meestal in rode kleur, de naam van het land met een waard cijfer dat kan veranderd worden volgens het te betalen port, een datumstempel en een “boodschap” die de aandacht vestigt op de activiteiten van de firma. De machines worden door de post geleverd, gelood en op vaste tijdstippen wordt het genoteerde bedrag geïnd. Er zal geen thema bestaan dat in deze stempels zijn gading niet vindt. Maak er toch een evenwichtig gebruik van. Geen 100 stempels gebruiken.

POSTMERKEN

Deze bij- of nevenstempels worden op de briefomslag – niet op de zegel – geplaatst. Zij geven meestal aanduidingen i.v.m. het behandelen van de post. Op voorwaarde dat deze merken door de postrijen geplaatst werden – d.w.z. filatelistische kennis – kan er gebruik van gemaakt worden.

GEBUIK VAN DE AFSTEMPELINGEN

Elk van de hierboven vermelde filatelistische elementen kunnen dus gebruikt worden, samen met losse postzegels, postwaardestukken, enz.

Zoek een evenwicht, zowel naar soort of naar geografische afkomst. Gebruik enkel “kwaliteit”. In enkele uitzonderlijke gevallen, t.t.z. oudere en zeldzame stukken, kan de hele brief getoond worden. Meestal worden thematische afstempelingen getoond in een venstertje, dus geen bladvulling, **en liefst de**

brieven niet stuksnijden. Gebruik steeds correcte frankeringen ontwaard door de stempel. (79)

X - O - X

Bron: Deze artikelenreeks is een **geactualiseerde heruitgave** van nummer 79 zoals deze werden gepubliceerd in het tijdschrift 'Filatelia' (Strombeek-Bever) door wijlen Florent Coene als leidraad voor de vergaderingen van Ke.The.Fil in de periode 1983 – 1993.